СТАНОВИЩЕ

относно дисертационния труд на Ана Илиева Халил

на тема*: „Преднамерено влияние върху неорганизирани социални общности“*

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по **професионално направление 3.2. Психология,**

докторска програма „Обща психология“,

към катедра „Психология“

на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

Научен ръководител: проф. д.пс.н. Майяна Митевска

Изготвил становището: проф. д-р Севджихан Ахмедова Еюбова,

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

I. АКТУАЛНОСТ

Темата е актуална в условията на дигитализация, интензивен информационен обмен и нарастващо влияние на социалните мрежи върху нагласите и поведението. Значим е фокусът върху неорганизираните социални общности, в които влиянието протича без устойчива формална структура и често чрез трудно разпознаваеми комуникационни механизми. Изследването на личностните характеристики, ценностните ориентации и мотивацията за социално одобрение при възприемането на социалното влияние има теоретична и практическа значимост за социалната психология, медийната грамотност и публичните комуникации.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е с обем 149 страници, включва увод, три глави, заключение и библиография, 19 таблици, 12 фигури и 68 източника. Структурата осигурява логичен преход от теорията към емпиричното изследване. Първа глава систематизира подходите към социалното влияние и характеристиките на

неорганизираните общности. Втора глава анализира психологическите, социалните и комуникационните механизми на преднамереното влияние в дигитална среда. Трета глава представя методологията, резултатите и проверката на хипотезите. Предложен е интегративен концептуален модел на индивидуалните, социалните и комуникационните фактори.

Обект на изследването са неорганизираните социални общности в дигитална среда, а предмет – механизмите на преднамерено социално влияние и ролята на личностните характеристики, ценностните ориентации и мотивацията за социално одобрение при формиране на нагласи и поведенчески реакции. Целта е да се анализират психологическите механизми на преднамереното влияние в неорганизирани социални общности и ролята на индивидуалните характеристики за възприемането му. Задачите обхващат теоретичен анализ, изясняване на спецификата на общностите, проучване на личностните, ценностните и мотивационните фактори и емпирична проверка на предполагаемите връзки с груповото влияние и социалния натиск.

Емпиричното изследване е реализирано чрез количествен, крос-секционен и корелационен дизайн. Общата извадка включва 137 респонденти (N = 137), като анализите на възприеманото групово влияние и социалния натиск обхващат подизвадка от 81 участници в неформални социални групи без изявен лидер. Използвани са авторска анкета, личностен въпросник на Айзенк, методика за изследване на ценностните ориентации и скала за мотивация за социално одобрение. Приложени са описателни статистики, корелационен и сравнителен анализ. Не са установени статистически значими връзки между основните личностни измерения по Айзенк и показателите за възприемано социално влияние. Установена е умерена отрицателна корелация между мотивацията за социално одобрение и възприеманото групово влияние ($\rho = –0{,}41$; $p < 0{,}01$; $N = 81$), чието тълкуване изисква предпазливост поради възможното влияние на социално

желателното отговаряне. Политическата ценностна ориентация показва отрицателна връзка с усещания социален натиск ($\rho = -0,25$; $p = 0,02$), а религиозната – положителна ($\rho = 0,27$; $p = 0,01$). Основната хипотеза получава частично потвърждение, като резултатите по отделните подхипотези са диференцирани и не всички намират емпирична подкрепа.

III. НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

Научни приноси:

1. Систематизиране на теоретичните подходи към социалното влияние и разглеждането им в контекста на неорганизираните социални общности в дигитална среда.
2. Предложена е интегративна концептуална рамка, свързваща комуникационните стратегии, психологическите механизми и индивидуалните характеристики. Приносът има характер на обогатяване и интегриране на съществуващи знания.
3. Представени са емпирични данни за диференцираните връзки между мотивацията за социално одобрение, отделни ценностни ориентации и възприеманото социално влияние, включително за липсата на значими зависимости при някои предварително допуснати фактори.

Научно-приложни приноси:

1. Очертани са насоки за по-прецизно разпознаване и обсъждане на психологическите механизми на влияние в дигитална среда.
2. Създадена е изследователска основа за бъдещи образователни и превантивни подходи в областта на критичното мислене и медийната грамотност.

Научно-приложните приноси имат предимно перспективен характер, като в дисертационния труд не са представени данни за реализирано практическо внедряване или измерим икономически ефект.

IV. КРИТИЧНИ ОЦЕНКИ, ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Препоръчвам в бъдещи изследвания по-голяма и балансирана извадка, поведенчески показатели и пряко измерване на експозицията към персонализирано дигитално съдържание. Посочените ограничения засягат предимно възможностите за обобщаване на резултатите и извеждане на причинно-следствени заключения, но не поставят под съмнение самото наличие на установените статистически зависимости и не обезсилват основните научни приноси.

Въпрос към докторантката: *В теоретичната част неорганизираните социални общности са описани чрез структурни и функционални характеристики, а в емпиричната част подизвадката е формирана според участие в неформални групи без изявен лидер. Как разграничавате тези две понятия и доколко избраният показател отразява изследвания феномен?*

При прегледа на дисертационния труд не установих конкретни данни за плагиатство.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд разглежда значим социалнопсихологически проблем, предлага интегративна теоретична рамка и представя самостоятелно емпирично изследване с научни и потенциални научно-приложни приноси. Давам положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Ана Илиева Халил образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.2. „Психология“, докторска програма „Обща психология“.

Дата: 04.11.2026 г. **Изготвил становището:**

гр. Шумен **проф. д-р Севджихан Еюбова**